

Ardèche, Frankrijk

Toekomst in de bergen

In de naoorlogse jaren vond in de streek Ardèche een grote trek naar de stad plaats. Veel braakliggende landbouwgrond werd in de loop der tijd overwoekerd door bos of werd beplant met naaldbomen. In die tijd maakten grote subsidies en belastingontheffingen het mogelijk zelfs steile hellingen te bebossen.

Vijftig jaar later zijn deze terreinen "rijp" volgens de houtindustrie. Echter, het probleem van de verkaveling (de gemiddelde oppervlakte per eigenaar bedraagt vier hectare), de natuurlijke ligging (steile hellingen, gebrek aan boswegen en verbindingen door het ontbreken van samenwerking tussen de boseigenaren) en de overwegend smalle straten verhinderen meestal de exploitatie. Daarom waren we niet al te bezorgd over de toekomst van de bossen in onze streek.

Veelzijdigheid

Onze coöperatie van Treynas ligt op 1000 m hoogte op de uitlopers van het Centraal Massief. We leven hier met tien volwassenen en vijf kinderen en zijn werkzaam op twee terreinen, enerzijds de land- en tuinbouw, anderzijds de bosbouw en houtverwerking. Op vier hectare akkerland werken we met vier paarden (de Comtois Ourga, de Ardenner Marquise en de twee Traits du Nord-paarden Tonnerre en Toxane). We verbouwen graan, aardappelen, fruit en groenten

en produceren het zaai-goed dat we nodig hebben, natuurlijk alles zonder chemische middelen te gebruiken. De eindproducten dienen voornamelijk onze zelfvoorziening, de overschotten worden in de buurt verkocht. Onze weidegrond is groot genoeg voor een kudde van dertig runderen. Een gedeelte van het vlees zetten we in de streek af, een ander deel gaat naar de andere coöperaties van Longo mai in Frankrijk. Een kudde van twintig melkschapen, enkele geiten en zes melkkoeien geeft ons genoeg melk voor verschillende soorten kaas, yoghurt, boter, kwark enz. Vijfentwintig hectare natuurweiden geven genoeg hooi voor de winter. Kippen, ganzen en parelhoentjes kake-len praktisch de hele dag en nacht door tussen de huizen en complementeren het veebestand. In de loop der jaren hebben we naast de landbouw steeds meer geïnvesteerd in allerlei activiteiten rondom het bos en het hout: bosbeheer, ecologische houtkap, zagerij, timmerwerk en meubelmakerij. Twee leden van

de coöperatie hebben een officiële opleiding gevolgd en afgesloten. Paco heeft in Zwitserland een opleiding tot meubelmaker gevolgd, Lolo heeft alles rondom het zagen met een mobiele zaag geleerd.

Mensen en paarden

Een paar vrienden hebben een grote rol gespeeld bij de keus en de uitvoering van deze bedrijfstak. Pascal Me-non, "vrije houthakker" en groot bosliehebber, heeft ons geleerd met de juiste aandacht het hout te hakken, zonder de dynamiek en de veelzijdigheid van het milieu aan te tasten. Pietro Pregara uit de Oekraïne heeft ons geleerd de schrijnwerkmachines te bedienen, die we in Treynas hadden geïnstalleerd om de deuren, ramen en meubels te maken voor de huizen die we renoveren. Christophe Defossey, timmerman, heeft ons geleerd hoe we het hout voor de dakconstructies in onze coöperaties moesten zagen en hoe zo'n dakstoel wordt gemonteerd. Sindsdien is er een sterke timmermansgroep in Treynas die

Lolo bij het dekken van het dak van een oud landhuis. Vier jaar lang heeft de timmermansgroep van Treynas gewerkt aan de restauratie van dit huis, dat eigendom is van een bevriende houthandelaar uit de streek.

ook buiten de streek een goede reputatie heeft. Florent Daloz, professionele houtsleper met paarden, zet zich sinds jaren in voor een herwaardering van paardenkracht bij het bosbeheer en de houtkap. Met enkele vrienden heeft hij dit beroep ontwikkeld, door het moderniseren van het tuig van de paarden, het werktuig en de werktechniek. Deze kennismaking heeft onze manier van werken compleet veranderd, zowel in het bos als op het veld. De paarden hebben grotendeels de tractor vervangen en de houthakkers hebben hun manier van houthakken veranderd om zich aan te passen aan de paardentrekkracht. En zo werken we nu in een grote groep samen, houthakkers, houtsnoeiers en houtslepers. Op deze manier kunnen we ook grotere opdrachten buitenshuis aannemen.

Houtverwerking

Het grootste gedeelte van de 200 stère hout die we nodig hebben voor alle timmer- en schrijnwerkopdrachten hakken we elk jaar op ons terrein. Daar vinden we meer dan vijftig verschillende soorten bomen, hoofdzakelijk douglasia en tamme kastanje, maar ook wilde kersen, beuken, essen, meelbessen, lijsterbessen, populieren, wilgen, eiken, dennen en sparren. We worden ook uitgenodigd hout te

hakken op terreinen van enkele eigenaren uit de buurt, die onze manier van werken waarderen. Zij willen graag kaalslag verhinderen en de eenzijdige bebossing met douglasia in de loop der tijd vervangen door een veelzijdiger milieu. En zo hebben we toestemming gekregen om regelmatig hun bossen te dunnen, zodat andere soorten het licht krijgen om te groeien. We nemen natuurlijk graag opdrachten uit de omgeving aan, maar weigeren mee te werken aan de bouw van tweede huizen. Die bouw laat op dit moment de woningprijs in de hoogte schieten. We steken onze tijd liever in de projecten van vrienden die werkzaam zijn in de landbouw en die dringend hulp nodig hebben bij het bouwen van stallen en schuren. Onze coöperatie ontvangt ook het hele jaar door stagiaires die zich willen scholen in het timmerwerk, het schrijnwerk of de houtvesterij. Door dit streven naar veelzijdige activiteiten zijn we op veel terreinen in te zetten en hebben we een financiële autonomie bereikt. Het evenwicht en het potentieel van onze akkers en ons bos kunnen we op deze manier in stand houden.

Bos in gevaar

Helaas is het officiële beleid anders. Tijdens bijeenkomsten van de CRPF, de regionale vereniging

Uiterste concentratie is geboden: Sabine en de Comtois Ourga stapelen boomstammen

van bouseigenaren, hebben we gehoord dat de Franse staat en de Europese Unie enorme subsidies (tot 90%) hebben vrijgemaakt voor de financiering van nieuwe boswegen die breed en stabiel genoeg zijn voor de grootindustriële kap- en transportmachines. Nog nooit was de druk op de bosgebieden in onze streek zo groot als nu. We zijn ervan overtuigd dat alleen de koop van deze bossen genoeg bescherming biedt tegen kaalslag. Daarom hebben we contact opgenomen met de grootste eigenaar bij ons in de buurt. Hij is bereid ons 54 ha bos te verkopen met de helft naaldbomen, voornamelijk douglasia, een kwart

natuurlijk bos en een kwart halfbeboste heide. Dit terrein, met de naam Grangette, ligt precies aan de grens van onze bossen. We denken al lang over het idee een soort opleiding- en experimenteercentrum voor ecologie, bosbeheer en houtverwerking op te richten, met alle mensen met wie we werken en nadenken over deze thema's. We stellen ons voor dit bosgebied geleidelijk aan in een gecultiveerd bos te veranderen en er activiteiten uit te voeren zoals het selectieve kappen, boom-snoei, houtslepen met de paarden en transporteren met de kabelbaan. We hopen van harte dit project te kunnen realiseren.

Emmanuelle Rouff

Emmanuelle, Marquise en Ourga ploegen de graanakker

Provence, Frankrijk

Bosbouw met hart en ziel

Ons bos in de coöperatie Limans in de Alpes de Haute-Provence omvat ongeveer 160 ha kreupelhout en bestaat hoofdzakelijk uit donzige eiken. Maar eikenbossen zijn niet racistisch en zo kun je, als je beter kijkt, zien dat er een groot aantal andere soorten tussen groeit, zoals de lijsterbes, de meelbes, verschillende esdoorns, de wilde kers, de elsbes en de hazelnoot.

Wij hebben ook enkele duizenden bomen geplant, maar de meeste daarvan blijven achter in hun groei. In deze streek is het helaas nog altijd normaal de eiken, in een cyclus van enkele decennia, te hakken voor stookhout. Voor de Tweede Wereldoorlog werd het vooral verwerkt tot houtskool. "Het groeit toch weer aan!" is doorgaans het antwoord op vragen over deze kap. Die zienswijze is ook nu nog het officiële beleid van het Franse bosbouwbeheer ONF en van de vereniging van particuliere bouseigenaren CRPF in het departement.

In de Provence regent het weliswaar niet vaak, maar

wel af en toe zeer heftig. Gewoonlijk kan een goede bosbodem maximaal 80% van het regenwater opvangen. In onze streek schijnt het ongeveer tachtig jaren te duren om een twee centimeter dikke laag humus te vormen. Op de kaalgekapt plaatsen spoelt de dunne laag bosbodem echter snel weg. Dat leidt tot een sterke erosie. Uit de wortels van de afgehakke eiken groeien nieuwe scheuten. Zo komt het dat onze eiken ongeveer tachtig jaar oud zijn (ze zijn nog in hun 'pre-puberteit'), maar de wortels waarop ze groeien, staan er al enkele eeuwen. Daarom laat de vitaliteit van de bomen ook te wensen over. Er is

nauwelijks een boom die uit een eikeltje is gegroeid. Waarom eikeltjes kiemen, maar niet verder groeien, daarover werden al 700 pagina's lange studies geschreven. Maar ook die gaven geen uitsluitsel. Onze vriend de houthakker Pascal Menon, zegt dat onze bomen te jong zijn. Ik heb gehoord dat in onze streek per hectare ongeveer 3,5 stère hout per jaar groeit (een stère is een kubieke meter gestapeld hout) en dat is niet veel. Op ons terrein kan dat kloppen voor de heggen rondom onze velden en akkers, die alles bij elkaar ongeveer 60 ha bos vormen. Maar voor de overige 100 ha op de heuvel Zinzine niet. Het is al verbazingwekkend genoeg te zien dat er überhaupt tussen de stenen en rotsplaten een paar kleine boompjes staan, en dan heb ik het met opzet niet over groeien...

Kort geleden hebben we een wandeling gemaakt op de Zinzine met enkele geïnteresseerde Longomaieners en met Liseron, ook een bevriende houthakker. We werden het erover eens in een deel van het bos minstens vijf jaar lang geen geiten en schapen meer te weiden om te kijken of we het wegwijnen van de eiken zo kunnen stoppen. Zo krijgen misschien de natuurlijke zaailingen van de veldesdoorn, de montpelier-esdoorn en de Italiaanse esdoorn de kans te groeien. Een optie kan ook het planten van

atlasceder zijn. De wortels van deze ceder banen zich een weg door de rotsspleten en breken misschien eens door de platen heen. Tot ziens over driehonderd jaar!

In de Provence schijnt het nooit koud te zijn. Daarvan heb ik sinds 1998, het jaar waarin ik de stookhoutvoorziening overnam, nog niks gemerkt. Ondanks een betere isolatie van de huizen en de bouw van zonnecollectoren voor warm water is het verbruik van stookhout van 100 naar 250 stère per jaar gestegen. En daarin zijn de 1000 sprokkelhoutbunfels die we jaarlijks voor de broodbakoven nodig hebben niet mee geteld. Maar goed, we hebben het tenminste niet meer koud! Bij ons op het terrein dunnen we vooral de bomen in de heggen rondom de velden. Als we niet te veel snoeien, groeien de exemplaren die blijven staan sterker door. We moeten daarbij voortdurend het evenwicht zoeken tussen de wensen van onze boeren, tuinders en schapenhoeders en het belang van de natuur. Voor mij is het belangrijk in te grijpen zonder het karakter van het bos te veranderen. Er zijn natuurlijk uitzonderingen, maar mijn motto luidt: Je gaat niet voor jezelf het bos in, maar voor je kleinkinderen! Het is voor mij een grote erkenning als iemand zegt: "Wat, hebben jullie daar hout gehakt? Dat zie je helemaal niet!", terwijl we uit dat stuk net een paar wagens vol hout hebben gehaald. Spannend is het voor mij ook om jongeren mee te nemen en vertrouwd te maken met het bos en het houthakkerswerk.

Een goede opleiding is belangrijk, ook op het gebied van de veiligheid. Dit moet ik natuurlijk afkloppen (op hout), maar sinds 1998 heeft zich nog niemand noemenswaardig verwond of pijn gedaan bij het werken in het bos.

Het is een eenvoudige rekensom, dat wij bij een maximale groei van 3,5 stère per jaar per hectare op onze 60 ha plus de paar marginale ingrepen op de Zinzine, niet onze complete behoefte aan stookhout kunnen dekken zonder het bos te schaden en roofofbouw te bedrijven. Daarom heeft Philippe uit de coöperatie Cabrery voor ons de afgelopen jaren enkele kapsessies in de Luberon georganiseerd, vooral van allepodenners. Drie jaar geleden kwam Gael uit Treynas ons helpen, met vrachtwagen, trekker en kabelbaan, om 110 ton van deze naaldbomen van het bos naar Grange neuve te brengen. Daarnaast kochten we afgelopen jaar 100 stère cederhout van Gerald, een bevriende boomsnoeier en houthakker uit de Luberon die met paarden in het bos werkt. Natuurlijk letten we erop dat we buiten ons eigen terrein net zo zorgvuldig werken als bij onszelf. Voor de toekomst reken ik veel op een intensieve samenwerking met het netwerk voor alternatieve bosbouw RAF, waarover Nick in de laatste uitgave van dit blad al schreef.

Ik hoop met dit artikel een idee te hebben gegeven over het hoe, wat en waarom van het houthakken in de Provence. Eventuele vragen hoop ik binnen het kader van mijn beperkte kennis - zo goed mogelijk te beantwoorden!

Heinzi Schwarz

Blokhuis in de Provence

Blokhuisen horen traditioneel niet thuis in de Provence. Om deze reden kregen we met moeite de noodzakelijke bouwvergunning voor deze constructie op onze coöperatie in Limans. Voor Rajko, die een opleiding in deze bouwtechniek gevolgd heeft, en voor Romain en Alex is het al het zesde huis dat ze zo bouwen. Het hout komt uit de Luberon.

Zwitserland

Duurzaam beheer

Het kantonale bosbeheer in Zwitserland was lange tijd een bijzonderheid in Europa. Hier werd het bos beschouwd als een veelzijdige bron die beschermd moest worden. Er werd geen kaalslag gepleegd, het bos werd goed onderhouden en er werd niet meer hout geogst dan er van nature bijgroeide. Veel houtvesters en bosbeheerders in andere Europese landen hebben lange tijd met enige jaloezie toegekeken.

De Russische filosoof Peter Kropotkin verwees honderd jaar geleden al uitdrukkelijk naar het Zwitserse bosbeheer. In zijn boek "Mutual Aid: A Factor of Evolution" beschrijft hij het 19de eeuwse beheer in het Alpenland als een goed voorbeeld hoe de mensen in collectieve verantwoording een economische handeling uit kunnen voeren die alleen wordt bepaald door de behoefte van de gemeenschap en het respect voor de natuur en de toekomstige generaties.

Ondertussen zijn de tijden veranderd. Het bos in Zwitserland is langzaam aan in economische waarde gestegen, nadat het decennia lang financieel een zorgenkind was voor gemeenten en bosbeheerders. De oliecrisis in de Golf van Mexico en de kernramp in Fukushima hebben dit proces van herwaardering versneld. De mensen worden zich ervan bewust dat duurzame energiebronnen de toekomst bepalen. Voor de bosbouw betekent dat een nieuwe kans. Maar die brengt ook gevaren met zich mee.

De houtindustrie tendert naar een zo goedkoop mogelijke bosexploitatie met een maximale uitbuiting. Er is geen sprake meer van een algemeen gesubsidieerd en duurzaam bosbouwbeleid. In veel kantons staat de massaproductie van hout op de prioriteitenlijst. De staat zal in toekomst alleen nog financieel bijspringen voor het beheer van bossen in lawinegebieden en voor het behoud van de biologische diversiteit. De houtvester Daniel Marti, die dagelijks met deze problemen te maken heeft, beschrijft deze ontwikkeling als volgt:

"Hoewel de gecorrigeerde wetgeving voor het bos met alle verslechtingen (en een paar verbeteringen) nu van tafel is, zijn vele processen van dit bosprogramma al op gang gebracht. In enkele kantons werd de verplichte economische bosplanning afgeschaft. Grote houthandels worden gestimuleerd door kantonale belastingontheffingen. Het bosbeheer wordt gecentraliseerd en de beheerder wordt zo

van het bos het kantoor in gestuurd. Er vindt houtkap plaats die begint te lijken op kaalslag. En natuurlijk zonder ontginningsvergunning! De groothandel beperkt zich in toenemende mate tot de verwerking van naaldhout. Dat zal in toekomst weer tot een ecologisch en economisch problematische aanplant leiden van dennen en andere naaldbomen in gebieden onder de 800 m hoogte. Er wordt geplant wat verkocht kan worden. Dat is een onzin die we niet meer voor mogelijk hielden en die met het oog op de klimaatverandering problematisch is, aangezien naaldbomen warme en droge zomers slecht verdragen. Ons economisch model vraagt om goedkope

grondstoffen. Met de speculatie in grondstoffen en voedingsmiddelen worden enorme winsten gemaakt, die de consumenten met overdreven prijzen betalen. De producenten hebben het nakijken. Om de noodgedwongen lage houtprijzen voor massaproductie te compenseren, moet het bosbeheer generationaliseerd, of beter gezegd geïndustrialiseerd worden. Grotere en effectievere machines verwoesten het bos en de bodem, grote zagerijen brengen meer vrachtwagenverkeer met zich mee en leiden op een gegeven moment tot een verlies van arbeidsplaatsen in de afgelegen valleien. Ecologisch problematische houtkap met kaalslagkarakter verhoogt het risico op overstromingen,

steenslag en lawines en vermindert de drinkwaterkwaliteit."

Gelukkig zijn er in Zwitserland nog veel houtvesters, bosingenieurs, gemeenten en instellingen die zich inzetten voor het behoud van een duurzaam bosbeheer. Het is echter een moeilijke spagaat tussen een natuurlijke economische formule en de druk van het winstbejag. In de Longo mai-coöperaties bewerken we het bos zoals altijd duurzaam voor het winnen van zowel kwalitatief goed bouwhout als stookhout. Dat doen we zonder kaalslag en zonder extreme ingrepen. Door onze arbeid met paarden bij het slepen van het hout wordt de grond niet door zware machines beschadigd en we kunnen ook houthakken in gebieden die ontoegankelijk zijn voor zware machines. Het bos blijft voor ons een bron. Het heeft een waarde in de ware zin van het woord, een veelzijdige levensruimte voor mensen, dieren en planten. Om terug te komen op het interessante boek van onze Russische filosoof: Kropotkin schrijft over de solidaire soortenbescher-

mende eigenschappen in de natuur. Hij begint bij de insecten en de vogels en komt uiteindelijk uit bij zoogdieren en de mensen. Gemeenschappelijke jachtstrategieën, het grootbrengen van jonge dieren, wederzijdse bescherming in grotere groepen, kuddes en roedels, de zorg voor zieke soortgenoten en de rituele conflictvermijding binnen een soort zijn voor hem een bewijs dat deze wederzijdse hulp eigenlijk de succesvolste overlevingsstrategie in de natuur is en een stimulans is voor de evolutie. Degene die het beste overleeft is niet zonder meer de sterkste of de grootste egoïst die alles beheerst, zo veel vreet als hij kan en zo veel mogelijk bronnen uitbuit. Nee, degenen die overleven zijn degenen die geleerd hebben met wederzijdse inzet de kunst van een samenspel te ontwikkelen dat het overleven van het gehele systeem en daarmee ook van de eigen soort in zekerheid brengt. Dat is een gedachte die weer zeer actueel geworden is. En dat geldt niet alleen voor het bosbeheer.

Hannes Reiser

Mecklenburg-Vorpommern, Duitsland

Van boom tot dakbalk

Op de coöperatie Hof Ulenkrug werden afgelopen winter bomen omgezaagd (1) en met paarden naar de weg geslept (2). In april kwam onze vriend Tobias met zijn mobiele zaag en maakte van een aantal bomen dikke en dunne balken en planken (3). In juli vonden die hun uiteindelijke bestemming op het nieuwe dak van de hooischaar (4). Al deze activiteiten voerden we zo uit, dat er genoeg tijd overbleef voor uitleg aan de vele jongeren die ons kwamen helpen. Deze praktische vorm van opleiding is een leerproces voor zowel de "meesters" als de "leerlingen".

Transkarpatie

Met bijl en troffel

...Oekraïne, toverland met gouden tanden, we hebben met elkaar gewerkt, samen een wonderbare tijd beleefd, robinia met een paardenspan gesleept, thee gedronken, met de Lada door de leemmodder gereden (en vastgelopen), zomers onweer over ons heen zien trekken, eeuwig gebeitst, volksdansen gedanst en toch een mooi stukje vooruit gekomen...

(Citaat van een reizende gezelschap van Axt und Kelle over de bouwplaats bij Longo maï op Zeleny Haj.)

Elke zomer trekken de reizende gezellen van het Duitse gilde Axt und Kelle naar een bouwproject waar ze ongeveer een maand lang zonder vergoeding hun kennis en kunde inzetten. Axt und Kelle beroept zich op de eeuwenoude traditie van vrije handwerkgezellen. In tegenstelling tot meerdere andere gilden zijn ook vrouwen in het gilde toegelaten. Axt und Kelle staat ook bekend om het maatschappijkritisch denken en optreden van de gildeleden. Ze hadden er in de winter voor gekozen, deze zomer de Longo maï-coöperatie in de Oekraïne te ondersteunen. Het was de eerste keer dat ze zo ver naar het oosten trokken. Voor Longo maï was het een eer, maar het betekende ook veel verantwoorde-

huis zullen verwarmen, vensterbanken uit Kazachstaanse schelpkalk, een beweegbaar theaterpaviljoen met zeven hoeken en een mandaladak, een rooster op zonne-energie om fruit, kruiden en paddenstoelen te drogen, een prachtige grote eettafel uit kersenhout en een enorme schommel voor alle kinderen van Zeleny Haj – aan al deze dingen hebben we samen vier weken lang gebouwd. Af en toe zijn wij bij voortdurende regen volledig weggezakt in de modder en stond onze geïmproviseerde kelderbar onder water. Maar we hebben er niet over in de put gezeten. Dan weer hebben we gefeest, dan weer praatte we over het lot van migranten die in Transkarpatië zijn blijven steken en

Bouw van de broodbakoven en bakhuis.

lijkheid en werk voor de coöperatie. In korte tijd moest een infrastructuur voor dertig timmermannen en -vrouwen, meubelmakers, steenhouwers en andere handwerkers worden opgebouwd en de verzorging met bouw materiaal en levensmiddelen worden gegarandeerd. De gezellen moesten in het begin wennen aan de Transkarpatische werkomstandigheden. Bouwstoffen of gereedschappen die in West-Europa heel gebruikelijk zijn, zijn hier vaak gewoon niet te krijgen. Maar ze maakten de overgang met geduld en met humor. Een grote broodbakoven met bakhuis, een overdekte halteplaats voor de schoolbus, afdaken voor ons woonhuis, drie grote leemkachels die het hele

over alle andere sociale en politieke problemen in de Oekraïne. En een volgende keer luisterden we naar de vele verhalen van gezellen die al lange tijd onderweg zijn... Deze weken hebben ons allemaal veranderd. Longo maï op Zeleny Haj is sinds deze zomer een vast adres voor reizende gezellen op hun weg richting oosten en we zijn blij dat we ze straks ook een warm onderkomen in de winter kunnen aanbieden. Daarvoor heeft de ovenbouwer Steffi Zemp uit Sissach zijn lauweren verdiend. Binnen drie weken bouwde hij met hulp van twee andere gezellen drie leemkachels van uitsluitend inheems materiaal... Een hartelijke dank aan iedereen!

Jürgen Kräfner

Vele handen maken licht werk: Bouw van een afdak aan het nieuwe gemeenschapshuis op Zeleny Haj. Dit nieuwe huis is een welkome aanvulling op de reeds beschikbare woonruimte.

Toekomst zaaien - diversiteit oogsten

Oogsten in de stad

Pauwengerst, kopergerst en Galicische baardtarwe – dat zijn de namen van drie van de 48 graansoorten die in het voorjaar op de groenstrook voor het Zwitserse parlement werden gezaaid.

Op informatieborden konden belangstellenden lezen over de redenen voor de aanleg van dit bijzondere bloemenperk: de diversiteit aan cultuurgewassen die door de eeuwen heen is ontstaan door een zorgzame selectie van de mens, is nu in gevaar. De EU is bezig met het uitwerken van nieuwe wetsvoorstellen voor het zaaigoedverkeer. De grote zaaigoedconcerns, die nu bijna 70% van de wereldwijde zaaigoedmarkt beheersen, beïnvloeden deze procedure sterk. Ze eisen een grotere erkenning voor geestelijke eigendomsrechten en voor de mogelijkheid alle planten te patenteren en pleiten voor een sterke beperking of zelfs een verbod op handel in landelijke en niet-geregistreerde gewasrassen. Wij betwijfelen of de industriële rassen, gekweekt voor en aangepast aan monoculturen met kunstmest, pesticiden en beregening, de wereldbevolking in toekomst zullen voeden. Wij geven de voorkeur aan een veelzijdige en kleinschalige landbouw, die gebruik maakt van zaaigoed dat aangepast is aan regionale omstandigheden en dat zich kan aanpassen aan veranderende klimatologische omstandigheden. De Europese petitie "Toekomst zaaien – diversiteit oogsten" (zie de vorige nummers van dit blad)

vond ook in Zwitserland weerklank en dat is terecht. Want ook hier werd in de afgelopen jaren de wetgeving steeds meer verscherpt onder druk van internationale afspraken en werden basisrechten van boeren afgeschaft. Zo werd bijvoorbeeld het recht van boeren om zaaigoed uit eigen oogst weer uit te zaaien beperkt tot 23 plantensoorten. Door een verordening kan de regering op elk moment besluiten nog minder soorten toe te laten. Sinds 2010 bestaat er ook voor groentezaden een verplichte catalogus. Niet-geregistreerde rassen mogen niet meer in de handel worden gebracht. Andere gewasrassen hebben een zaaivergunning nodig en die moet worden betaald.

In Zwitserland verzamelden Longo maï en de vereniging "Basler Appell gegen Gentechnik" meer dan dertigduizend handtekeningen die op 15 april werden overhandigd in Bern. De bal ligt nu bij de parlementariërs. In de plannen voor het landbouwbeleid AP 2017 staat nauwelijks een woord over zaaigoed. Boeren worden niet aangemoedigd hun eigen zaaigoed te gebruiken en daarom wordt deze traditie nog maar door weinig mensen in ere gehouden. Zaaigoed uit eigen oogst winnen, weer zaaien en aan anderen doorgeven is een mensenrecht. Sinds eeuwen scheppen mensen wereldwijd de diversiteit van de cultuurgewassen. Dat we daarover vrij kunnen beschikken is de basis voor ons dagelijkse brood en onze voedingsovereïniteit. De oogst bij het parlement in Bern is echter vooral een bijdrage geweest aan de voedingsovereïniteit van de hongerige mussen...

Raymond Getaz

In het kader van de campagne "Toekomst zaaien - diversiteit oogsten" werden dit voorjaar 48 graansoorten in de plantsoenen voor het parlement in Bern gezaaid. Helaas begonnen de mussen al in juli met de oogst.